

k(r)anttekening

Labels, ratings, winst als code



drs. J.G. Groeneveld RA RV1

Michelin-sterren maken duidelijk waar je lekker kunt eten. Andere sterren zeggen iets over generaals of hotelbedden.

Iso-certificaten geven waarborgen over kwaliteit. KEMA-keuren geven veiligheid aan. Diploma's maken duidelijk dat naar het oordeel van een examinator iemand ooit iets heeft gekund of geweten. Accountantsverklaringen betekenen ook een heleboel. Er is altijd een uitvoerende instantie die er in het algemeen niet slechter van wordt dat hij met zijn keurmerk de markt transparanter en dus efficiënter maakt. Het zijn codes die in een enkel woord of getal een complex geheel moeten samenvatten. De vraag is of die grote eenvoud van de code de grote complexiteit niet teveel geweld aandoet. Vaak mislukt het.

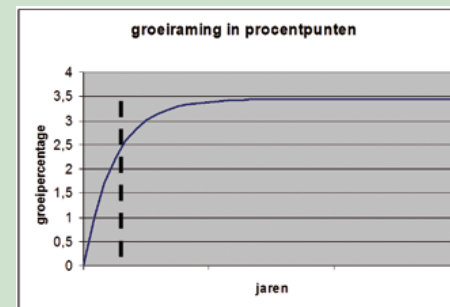
Heel eenvoudig. Wanneer u uw voorverpakte levensmiddelen koopt, zult u willen weten wat er in de verpakking zit. Vandaar dat op de meeste dozen, flessen en blikjes iets staat over de aard van de inhoud. Bijvoorbeeld dat het amandelkoekjes zijn, perziken op sap, volvette kaas (40+). Wat het betekent, weten we verder niet. Bij de amandelkoekjes zal wel staan dat ze met echte amandelen zijn bereid. Sap is geen sap maar suiker. En hoe vol het vet van de kaas is, willen we niet weten. Daarom bij Albert Heijn een klavertje-vier. Dat geeft aan dat het inzittende product in zijn soort een gezonde variant is. Hoef je zelf niet meer te kijken naar suiker/vet/additieven. Wie denkt dat klavertje-vier-producten gezond zijn, heeft het helemaal mis. Is dat klavertje misleidend?

Ook eenvoudig. Het energielabel geeft aan welk huis ons op onze stookkosten een besparing biedt en welk huis dat niet zo goed doet. Vroeger moest je bij aankoop van een huis aan de verkoper vragen hoe hoog zijn stookkosten waren, maar dat is ouderwets. Zo'n energielabel kost wel wat (€200,-) maar het is verplicht en dan geeft dat niet. Wel jammer is dat het niet betrouwbaar is. Heb je net een huis met een zuinig label gekocht en nu heeft de energie-rater zich vergist. Kun je schade verhalen?

Of je doet zaken met een onderneming en je wilt je vordering betaald krijgen. Je gaat liefst op voorhand op onderzoek uit en je leert dat de heer X de rekeningen steeds betaalt, maar altijd pas na de eerste aanmaning, in tegenstelling tot mevrouw Y die betalen tot een soort loterij heeft gemaakt. Veel eenvoudiger is het natuurlijk bij een crediterer langs te gaan en naar de rating te informeren. Alles boven Aaa is goed genoeg. Tot de rating niet blijkt te kloppen. Een vordering verliest haar waarde. Misschien was het toch beter geweest om zelf te kijken. Anderzijds: zelf heb je nu geen fout gemaakt, want de rating-agency zei dat het goed was. En zij moesten het weten. Het is juist heel verstandig om niet eigenwijs te zijn. Want dan heb je ook geen schuld.

Een klavertje, een label, een rating. Het Financieele Dagblad (10 juli 2008) schrijft op de voorpagina: "CBS zet Planbureau en analisten op verkeerde been met sombere cijfers". Even verder: "Het Centraal Bureau voor de Statistiek slaagt er maar niet in snel een goed beeld te geven van de ontwikkeling van de Nederlandse economie". "De groei is steeds ongeveer een procentpunt te laag ingeschat". Een eenvoudig rekensommetje leert dat je heel aardig uitkomt door bij de onderschatting van het CBS een procentpunt op te tellen. Maar dat is te makkelijk. Het CBS zou dat zelf moeten doen. Zo werkt het CBS niet: "We moeten een fatsoenlijke onderbouwing kunnen geven. Is die er niet, dan wordt het levensgevaarlijk".

Het CBS doet het dus wel goed, maar het gaat te langzaam. Als ik wil weten hoeveel ballen ik uit een urn moet halen om te weten hoe de verdeling van zwarte en witte ballen daarbinnen is moet de urn welgevuld zijn, maar de urn voor economische groei is er een die naar zijn aard langzaam volloopt. Er komen steeds nog weer nieuwe gegevens bij, ongeveer – zo stel ik mij voor – als in de volgende grafiek. Hierin is te zien dat al binnen een paar maanden een groei van 2,5% kan worden bevestigd, maar dat laatste procentpunt, dat doet er een tijd over.



"Het CBS onderkent de problemen al langer en heeft het project Verbetering Kwaliteit Ramingen Economische Groei in gang gezet. Het is in volle gang en de tussentijdse resultaten worden al toegepast". Dat laatste is vervelend, want nu is niet meer duidelijk hoe lang dat ene procentpunt nog moet worden bijgeteld. In plaats van een Project Verbetering Kwaliteit Ramingen Economische Groei stel ik voor dat wordt gekeken naar de maandelijks afgedragen BTW. Dan weten we echt al heel snel heel veel.

Het thema hier is dat die ene code een zeer complex systeem in beeld moet brengen, en liefst een beetje vlug. De televisie-serie CSI (Crime Scene Investigation) als model: diagnose duurt ongeveer 30 seconden. De oplossing nog geen 45 minuten. In CSI is de wereld eenvoudig. In de echte wereld zijn er maar weinig formules die in hun eenvoud zo generaliseerbaar zijn als $e = mc^2$. Labels en ratings zijn dat niet. Het is zoiets als winst: iedereen rekent er mee en niemand weet wat het is.